

סימן צג שיעור 2

בשל ירקות בקדרה של בשר, אם מותר לבשל בה חלב

טור צג : כתב הרשב"א שאם בישל ירקות בקדרה של בשר שמותר לבשל בה אח"כ גבינה, שכבר נתמעט בה כח בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב, בד"א כשבלע היתר כמו שאמרנו, אבל בלע דבר אסור לעולם הוא באיסורו עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן הראוי ללבן.

ב"י : כתב הרשב"א (תוה"ק ב"ד ש"ד לו) : שאם בשל ירקות בקדרה של בשר ... עכ"ל. ומשמע דבשל בה ירקות דנקט הרשב"א לאו דוקא, דהוא הדין הרתיח בה מים אלא אורחא דמילתא נקט, שאין דרך להרתיח מים אם לא לבשל בהם שום דבר.

ב"י : ואיכא למידק מאי איכא בין האי דהרשב"א למה שכתב בעל העיטור, דאיכא מאן דאמר מבשל בה ממין שבשל בה עכשיו כיון שהתבשיל מותר טעם הראשון בטל וקדרה נמי מותרת, שרבינו תמה עליו ולא תמה על הרשב"א. ואין לומר דע"כ לא שרי הרשב"א אלא בשבשל בה ירקות אבל בבשל בה חלב כההיא דבעל העיטור לא, דהא כיון שיש בה ששים ליכא לפלוגי בין חלב לירקות שהרי טעם בשר שבה אינו אוסר בחלב זה יותר ממה שהוא אוסר בירקות ... **ורבינו ירוחם** (נט"ו סוף אות כח) כתב דברי הרשב"א בשם הפוסקים ואח"כ כתב כדברי ה"ר פרץ בשם הגאונים, ונראה מדבריו דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ולפי זה צ"ל שהוא סובר דע"כ לא שרי הרשב"א אלא בשבשל בה ירקות וכיוצא בהם אבל בבשל בה חלב לא, דאף על גב דכל שאינה בת יומא או שיש בחלב ששים כיון דחלב שרי ה"ל כבשל בה ירקות, מכל מקום כיון דחלב הוא אסור בבשר אינו בדין שיהא הוא הגורם היתר לקדרת בשר לבשל בה חלב, אי נמי דדוקא במים הוא דקאמר הרשב"א שיש בהם כח להקליש ולהחליש בלע האיסור, אבל חלב אין בו כח להקליש כ"כ בלע האיסור.

ומיהו מדברי **התוספות** (קיא : ד"ה הלכתא) בפרק כל הבשר משמע **דלית להו הא דהרשב"א**, שכתבו בשמעתא דדגים שעלו בקערה דההיא דסוף ע"ז דכל יום נעשה גיעול לחבירו, טעמא משום דמין במינו בטל ברוב מדאורייתא, ובכלי מקדש אוקמוה אדאורייתא. וכן כתבו ג"כ **ספר התרומה** (סי' מט) **וסמ"ג** (לאוין קמ וקמא נג) :

וכן נראה עוד ממ"ש רבינו בסימן שאחר זה בשם ספר התרומה, "אף על גב דבשאר איסורין קדרה של איסור ששהתה מעת לעת וכו' בבשר בחלב אינו כן וכו' חלב מותר אף על גב שהוא בתוך מעת לעת לחימום המים", משמע דלית ליה דהרשב"א דאם כן דעדיפא מינה הוה ליה לאשמועינן, דמותר לבשל בה חלב לכתחלה אחר שהורתחו בה המים ...

פרי חדש ד : ... **ונמצאו דברי הרשב"א דחויין מעיקרון** ורוב הפוסקים חלוקים עליו, וגם מהרש"ל בפרק כל הבשר (סימן מו) דחאו להרשב"א מהלכה, וכן עיקר.

כה"ח לא: אם בשל ירקות או מים בקדרה של בשר, אפ"ה אסור לבשל בה חלב דלא הוי הגעלה, ואם הקדרה עדיין היא בת יומא מן הבשר, אף שבשל בה ירקות ואח"כ בשל בה חלב התבשיל אסור. **כ"מ בב"י דלא כרשב"א.** וכ"ה דעת הפר"ח או' ד', **וכתב שרוב הפו' חלוקים על הרשב"א.** וכ"כ הפר"ת סוף או' ב', קהלת יהודה על סעי' זה וכתב דאין לעשות היפך הסכמת מרן ז"ל יעו"ש. **ומיהו היכא דהבלוע פגום,** כגון קדרה של מתכת בלועה מבשר ושהתה מעלי"ע שבליעת הבשר שבה פגום הוא, ובשל בה אח"כ ירקות או מים, יכול לבשל בה חלב בלי שום תיקון להיותו פגום. פר"ת שם. אבל הרב זב"צ או' כ"ב כתב דיש להחמיר גם בזה, רק בשעת הדחק ובע"ש ואין לו קדרה אחרת לבשל בה יש לסמוך בזה על הפר"ת.

✓ **קדרה שהיה בה חלב כל הלילה**

בית יוסף: כתב בהגהות שערי דורא (סי' פה) בשם המרדכי פרק אין מעמידין, התיר ר"י הלבן בשר שנתבשל בקדרה של חלב והיה בה חלב כל הלילה קודם, ואמר כיון דבלוע פעם ראשונה ושניה ושלישית מקודם לכן לא בלע הלילה כלל, וחלב שבלע מקודם לא אסר דנותן טעם לפגם הוא ע"כ.

כה"ח לב: כלי חרס חדש שהניח בה חלב בצונן אפי' עד ג' פעמים, ואח"כ בשל בה בשר, התבשיל מותר דאין מבליע ומפליט בצונן. חו"י סי' ק"א. ער"ה או' ד'. אבל אם שהה בה החלב מעלי"ע הוי כבוש, ואם בישל בה אח"כ בשר תוך מעלי"ע התבשיל אסור. ט"ז סוף סק"ב. ש"ך בנה"כ. ער"ה שם זב"צ או' כ"ג. וה"ד בהפסד מועט, אבל בהפ"מ יש להקל משום ד"א אין כבישה לכלים. וכ"כ בזב"צ שם.

סימן צג: סיכום

קדרה שבשל בה בשר, לא יבשל בה חלב. ואפילו אם הקדרה אינה בת יומא ונותנת טעם לפגם, גזירה שמא יבשל בקדרה בת יומא.

אם בישל חלב בקדרה של בשר בת יומא: התבשיל אסור בנותן טעם או בששים. ואז הקדרה אסורה: אסור לבשל בה אפי' לאחר מעל"ע. וגם אסורה בהנאה. ואם בישל בה אח"כ **בתוך מעל"ע** לבישול החלב, התבשיל אסור אם אין בו ששים כנגד הקדרה: בין חלב, בין בשר, בין ירקות. ואם בישל בה **אחר מעל"ע** לבישול החלב, התבשיל מותר בדיעבד, דהוה ליה נותן טעם לפגם.

אם בישל חלב בקדרה של בשר שאינה בת יומא: התבשיל מותר בדיעבד דהוה ליה **נותן טעם לפגם**. אבל הקדרה אסורה לבשל בה לא בשר ולא חלב: לפי שהיא בלועה מבשר בחלב, אע"פ שטעם הבשר הוא פגום.

אם בישל בה בשר **בתוך מעל"ע** לבישול החלב, התבשיל אסור אם אין בו ששים כנגד הקדרה. אם בישל בה חלב בתוך מעל"ע לבישול החלב, התבשיל מותר בדיעבד. אבל **שאר דברים** שאינן לא של בשר ולא של חלב, כגון ירקות ודגים, מותר לבשל בה אפילו לכתחלה. ויש נוהגים להחמיר שלא לבשל בה לכתחלה אף שאר דברים.

אם בשל ירקות או מים בקדרה של בשר, אפי"ה אסור לבשל בה אח"כ חלב, דלא הוי כמו הגעלה. ואם הקדרה היתה בת יומא מן הבשר, אם אחר בשול הירקות בשל בה חלב, התבשיל אסור.

אם לקח בטעות כסוי מקדרה של בשר ונתנו על קדרה של חלב:

- ✓ אם שניהם חמים, שניהם אסורים אם יש מאכל בקדרה: משום שסתם כסוי רותח יש בו לחלוחית ונבלע בקדרה ואוסרתה. והכסוי נאסר ג"כ, משום דמסתמא עולה הבל מן המאכל לכסוי. והמאכל אסור אם אין בו ששים נגד הכיסוי.
- ✓ אם הכיסוי צונן והקדרה חמה, שניהם אסורים, אם התחיל להזיע תחת הכיסוי.
- ✓ אם הכיסוי חם והקדרה צוננת, הכל שרי. רק המאכל צריך קליפה אם אפשר לקלפו. ורוב האחרונים אוסרים את הקדרה כשיש לחלוחית בכיסוי, ומן הסתם אמרינן שיש בה לחלוחית.
- ✓ ואם לא היה מאכל בקדירה, הכל מותר, דהוי כשתי קדרות שנגעו זו בזו.

עיונים צג,א: בישראל ירקות בקדרה של בשר, אם מותר לבשל בה חלב, סברת הרשב"א

עבודה זרה דף עו. רמי ליה רב עמרם לרב ששת, תנן: השפודין והאסכלא מלבנן באור, והתניא גבי קדשים: השפוד והאסכלא מגעילין בחמין! א"ל: עמרם ברי, מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים? הכא היתירא בלע, התם איסורא בלע. אמר רבא: סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט!... אלא אמר רבא: קדשים היינו טעמייהו, כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה, דאמר: כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. ... דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא שלמים, דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול בהדי הדדי קא שלים זמנייהו, והדר מבשל שלמים דלמחר.

רש"י: לא צריכא דכי מבשל ביה חטאת האידנא הדר מבשל ביה - בו ביום שלמים חזה ושוק של כהנים.
בהדי הדדי שלים זמנייהו - ואין כאן פליטת נותר, והדר מבשל ביה

שלמים בו ביום, כדאמרין בכל פעם מבשל שלמים לאחר חטאת בו ביום, כי היכי דלא ניהו נותר למחר.

זבחים צז. אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה: כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו.

רש"י: נעשה גיעול לחבירו - מתוך שהשלמים מצויין ברגל, אין בלוע

שלה נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לבי ימים, וכי מבשל ביה שלמים האידנא הדר מבשל ביה שלמים למחר, ובלוע משלמים שנשחטו ביום המחרת, ופולט מה שבלע אתמול ובלוע מן האחרונים, נמצא שאינו בא לידי נותר, ואם בא לבשל חטאת זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום, ופולט את החטאת ובלוע את השלמים.

רשב"א (תוה"א ב"ד ש"ד לו): **וקשיא לי טובא** וכי עדיף בישול דיום שני מהגעלה גמורה, ואם הגעלה גמורה הוה קשיא ליה לרב עמרם היאך מכשירתו, מה היתה תשובתו של רבא דאמר בכל יום ויום נעשה גיעול, והלא ליבון הוא צריך כמו ששנינו במשנתנו והליבון שיהו הניצוצות מנתזין הימנו ... **ונ"ל דהכי קאמר** דקדשים היתירא בלע, וכיון שבישל בו קודם שיבוא לידי איסור נותר, לכשיגיע זמנו להיות חל שם נותר כבר נקלש ונחלש האיסור כ"כ ע"י בישול זה השני עד שלא נשאר בו אלא בלע מועט, ואין ראוי לחול עליו שם נותר על דבר בלוע מועט כזה, וכענין שאמרו (חולין קיא): לענין בשר בחלב בדגים שעלו בקערה של בשר שמותר לאכלם בכותח, משום שכיון שטעם הבשר שקלטו הדגים מן הקערה נקלש ונחלש כ"כ קודם שיבוא לידי איסור בשר בחלב ... אבל קודם שבשל בו שנית הבלע מרובה וראוי לחול עליו שם נותר בתוך דופני הכלי. וכן כלי שבלע איסור גמור, לעולם אין נכשר עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן את שראוי ללבן, דמתחלתו איסור גמור היה, ועד שנפלט ונגעל לגמרי איסור מיקרי, ולפיכך אף על פי שבשל בו לאחר מכן פעם או שתיים אין יוצא מידי דפיו עד שיגעילנו כדרכו ואם דבר שדרכו ללבן עד שילבן. **והילכך כל שבלע היתר כגון שפוד או קדרה של מתכת שבשל בה בשר, ואח"כ בשל בה ירקות או דגים הרי נקלש בלע הבשר שבו עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב, ומותר לבשל בו גבינה, אבל כלי שבלע איסור גמור אין נכשר לעולם עד שיכשירונו הכשר גדול כדתנן (ע"ז עה): את שדרכו להגעיל יגעיל ואת שדרכו ללבן ילבן.**

בהתירא בלע די בגיעול או בישול ואין צורך בהגעלה. לכן אם בישל ירקות בכלי חלבי מועיל כהגעלה גמורה.

הטור (ס' צג) הביא דברי הרשב"א. **והבית יוסף** כתב עליו: **ומיהו מדברי התוספות** (חולין קיא: ד"ה הלכתא) **משמע דלית להו הא דהרשב"א**, שכתבו בשמעתא דדגים שעלו בקערה, דההיא דסוף ע"ז דכל יום נעשה גיעול לחבירו טעמא משום דמין במינו בטל ברוב מדאורייתא, ובכלי מקדש אוקמוה אדאורייתא.

התוספות חולין קיא: הלכתא דגים שעלו בקערה - של בשר מותר לאוכלן בכותח. אם הקערה והדגים צוננים לא איצטריך לפסוק, דליכא מאן דפליג אלא כשהאחד מהן רותח, דבין עלאה גבר בין תתאה גבר קליפה מיהא בעי כדאמר'י בפ' כיצד צולין (פסחים דף עו.). אדמיקר ליה בלע. בשם רש"י פי' ריב"ן חתנו דוקא עלו שרו אבל נתבשלו אסור דכחד טעמא חשיב... **ויש לדקדק** דאפילו נתבשלו שרי כדאמרין פרק דם חטאת (זבחים צז.). דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ומותר לבשל שלמים האידנא בקדרה שבשל בה שלמים אתמול, דלא אמרינן דקא ממעט באכילת שלמים דהאידנא, משום דטעם שני הוא ונתבטל קודם שיבא לידי איסור ... **ומיהו** ע"כ אין ראיה משם דהא אפילו בשל בה חטאת שרי לבשל באותה קדרה שלמים בסוף מסכת ע"ז, והרי ממעט באכילתה דמתסרי לזרים ולנשים ולעבדים דאין נאכלת אלא לזכרי כהונה, וגם מפסלי ביוצא דהוי טעם שני באיסור. **ועל כרחיך התם הוי טעמא משום דמין במינו מדאורייתא בטל ברוב, ובכלי מקדש אוקמוה אדאורייתא.**

מהר"ם מלובלין: ד"ה הלכתא דגים שעלו בקערה וכו' ויש לדקדק שאפי' נתבשלו שרי כדאמרין פרק דם חטאת דבכל יום וכו' ומותר לבשל שלמים האידנא וכו'. ר"ל דשם פ' דם חטאת קאמר, דכלי בית המקדש לא היו בלועים מנותר משום דכל יום היו מבשלין בהן, וא"כ כל יום הוא גיעול ליום שלפניו, **ודייקו מיניה התוס'** דא"כ מותר לבשל שלמים ששחטו היום בקדרה שבשלו בה שלמים של אתמול, ולא אמרינן דיהיה אסור לעשות כן מטעם דשלמים של אתמול אין מותרין באכילה כ"א היום, ושלמים דהאידנא אם היו מבשלים אותם בקדרה חדשה היו מותרין באכילה ב' ימים היום ומחר, ומחמת שמבשל אותם בקדרה שבשל בה שלמים דשל אתמול שזמנן כל היום, ואותה בלוע שנבלעה בקדרה תפלוט בשלמים דשל היום, ומחמת זה יהיו ג"כ אסורים לאכלן למחר כמו השלמים דשל אתמול, וא"כ ממעט באכילת שלמים, אלא ודאי משום הכי מותר לבשלין בקדרה דשל אתמול, משום דטעם הנבלע בקדרה משלמים דשל אתמול אינו אוסר שלמים דהאידנא באכילה למחר, משום דאותו טעם הוא נותן טעם בר נ"ט, משום דטעם של השלמים דאתמול בקדרה והקדרה בשלמים דהאידנא ועדיין היתר הוא, דהיום אין כאן עדיין שום איסור.

בא"ד ומיהו ע"כ אין ראיה משם דהא אפי' בישל בקדרה חטאת מותר לבשל בה מיד שלמים, ונבלע טעם החטאת בשלמים, ומיד טעם השני נפלט מהקדרה ונבלע בשלמים הוא אוסר השלמים מיד היום באכילה לזרים ולנשים, ואין כאן בר נ"ט דהיתרא, אלא ע"כ התם לא הוי טעמא משום נ"ט בר נ"ט, וא"כ

אימא לך דלעולם הכא בדגים שעלו בקערה בנתבשלו לא מקרי נ"ט בר נ"ט, כך הם המשך דברי התוס'.
אלא שיש לעיין א"כ דזה מותר אפי' לכתחלה מן התורה מטעם מין במינו בטל מדאורייתא ברוב, א"כ
לא משכחת נותר מדאורייתא בכלי הנבלע מבשר קדשים, ולמה באה המצוה בתורה וכל כלי נחשת אשר
יבושל בו ומורק ושוטף במים וגו', וצ"ע שם בתוס' דזבחים.

משמרות כהונה: ... מה שהק' מהר"ם לובלין, י"ל דקרא בשכבר נעשה נותר וס"ל אין מבטלין איסור
לכתחי' מדאורייתא, אבל כאן שעדיין היתר הוא יכול לבטלו. ועפ"י **גם לדברי התוס' צ"ל כמ"ש**
הרשב"א הביאו הטור סימן צ"ג, **דלא כמרן בב"י** שם ע"ש. גם מ"ש בס"ד דמ"ש אותו שהוא ב"י ל"ד
ע"ש ליתא, דאותו שאב"י אסור משום דבשעת בליעה היה לשבח וזהו הטעם דהקדירה אסורה והתבשיל
מותר, כמ"ש התוס' בסוף ע"א ע"ש.

פרי חדש יורה דעה סימן צג: **כתב הטור** בשם הרשב"א שאם בישל ירקות בקדרה של בשר, שמותר
לבשל בה אח"כ חלב שכבר נתמעט כח בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב,
במה דברים אמורים כשבלע היתר כמו שאמרנו אבל בלע איסור לעולם הוא באיסורו עד שיגעיל הראוי
להגעיל וילבן הראוי ללבן ע"כ. ואף על פי **שהב"י דחאו מהלכה**, בש"ך **בספר נקודות הכסף** חזקו שמה
שכתב הב"י דמדברי התוספות והרא"ש בפרק כל הבשר (פ"ח סימן כט) לא משמע הכי, השיב לזה דליתא
דלא שייך למימר אוקמוה אדאורייתא אלא בתבשיל שאין כאן איסור עדיין דעדיין לא נעשה נותר, אבל
הכלי שכבר נאסר היאך יבשל בו בלא ליבון, אלא על כרחך לומר דכיון דהשתא היתר הוא מהניא ליה
הגעלה. ומה שכתב הב"י עוד דספר התרומה לית ליה להא דהרשב"א, אפשר דמיירי בקדרה של חרס
דלא מהניא ליה הגעלה והרשב"א מיירי בשל מתכת, אי נמי מיירי דלא הוחמו מים בכל הקדרה ע"כ.
ולי נראה שכונת הב"י היא דכי היכי דבבלוע הרבה אוקמוה אדאורייתא בתבשיל, וכמו שכתבו
התוספות, יש לומר דהכי נמי לאותו בלע מועט שנשאר בכלי דלא חיישינן לפליטתו משום דאוקמוה
אדאורייתא, והיינו דצריכינן לטעמא דנעשה גיעול לחברו ובהכי נדחית ראיית הרשב"א ... וא"כ הכי
נמי בקדרה של בשר או של חלב אף שהוא היתר בשעת בליעתו מכל מקום איסור בלע מקרי כיון דשמו
עליו דמעיקרא בשר הוי והשתא בשר מקרי, **ונמצאו דברי הרשב"א דחויין מעיקרון**, ורוב הפוסקים
חלוקים עליו, וגם מהרש"ל בפרק כל הבשר דחאו להרשב"א מהלכה, וכן עיקר.

האבני צדק (עמ' קד) כתב על תירוץ הפר"ח: **אינו מחוור** שאיני רואה שום תירוץ לקושיית התוס'
דממעט באכילת שלמים אם לא שנאמר דמב"מ בטל ברוב כדברי התוס'. ובודאי שגם הרשב"א יתרוץ
כן, וא"כ איך נחלוק מדעתנו על הרשב"א שודאי הוא עצמו ס"ל כתירוץ התוס', ואפי' הכי לא ניחא ליה
למימר גבי נותר אוקמוה אדאורייתא. ואילו הרב המציא לנו תירוץ אחר לקושיית התוס' החרשתי.

ז"צ כב : אם בשל ירקות או מים בקש"ב, אפי"ה אסור לבשל בה חלב דלא הוי הגעלה, ואם הקדרה עדין היא ב"י מן הבשר אף שבשל בה ירקות ואח"ך בשל בה חלב התבשיל אסור, כן משמע ממרן בב"י ז"ל, דלא כהרשביא ז"ל פרי"ח סוף סק"ד, וסיים שרוב הפוסקים חלוקים על הרשב"א ז"ל, קה"י בזה הסעי', וכתב דאין לעשות הפך הסכמת מרן עיי"ש. **פרי"ת סוף סק"ב** . ומ"מ היכא שהבלוע פגום, כגון קדרה של מתכת בלועה מבשר ואינה ב"י שבליעת הבשר פגום הוא, ובשל בה אח"ך ירקות או מים, יכול לבשל בה חלב בלי שום תיקון להיותו פגום . פרי"ת שם. ואנן כיון שלא ראינו לא' מן האחרונים שהסכים לזה יש להחמיר, ומ"מ **בשעת הדחק** כגון שהשעה דחוקה ובעי"ש ואין לו קדדרה אחרת לבשל בה, יש לסמוך בזה על הפרי"ת ולהתיר לכתחילה.